Уолтър Скот

РОБ РОЙ

Превод от английски
Теодора Атанасова

Редактор
Огняна Иванова

ИЗТОК
ЗАПАД

Колекция „Върхове“

1. Джеймс Джойс	Одисей
2. Ханс Якоб Гримелсхаузен	Приключенията на Симплицисимус
3. Даниъл Дефо	Робинзон Крузо
4. Артър Конан Дойл	Три романа с Шерлок Холмс
5. Джонатан Суифт	Пътешествията на Гъливер
6. Чарлс Дикенс	Големите надежди
7. Хърман Мелвил	Моби Дик
8. Робърт Луис Стивънсън	Избрано
9. Алфонс Доде	Дребосъчето
10. Стендал	Червено и черно
11. Александър Дюма	Граф Монте Кристо, т. 1 и 2
12. Марк Твен	Принцът и просякът. Приключенията на Хъкълбери Фин
13. Едгар Алан По	Историята на Артър Гордън Пим
14. Чарлс Дикенс	Коледна песен
15. Джовани Бокачо	Декамерон
16. Франц Кафка	Процесът Присъдата. Новели и разкази
17. Мигел де Сервантес	Знаменитият идалго дон Кихот де Ла Манча, т. 1 и 2
18. Роберт Щилмарк	Наследникът от Калкута
19. Николай Гогол	Мъртви души Петербургски повести Из „Миргород“
20. Томас Харди	Уесекски истории и други разкази
21. Густав Майринк	Голем. Белият доминиканец
22. Хариет Бичър Стоу	Чичо Томовата колиба
23. Жул Верн	Капитан Немо
24. Дънсейни, Лъвкрафт, Ходжсън	Бащите на ужаса
25. Андрей Платонов	Избрано. Том 1
26. Робърт Хауърд	Конан. Том 1 и 2
27. Уолтър Скот	Роб Рой

Съдържание

За „Роб Рой“ и неговия автор.....7
Огняна Иванова

Глава I.....11
Глава II.....19
Глава III.....33
Глава IV.....39
Глава V.....47
Глава VI.....56
Глава VII.....66
Глава VIII.....74
Глава IX.....84
Глава X.....97
Глава XI.....107
Глава XII.....115
Глава XIII.....122
Глава XIV.....131
Глава XV.....142
Глава XVI.....147
Глава XVII.....153
Глава XVIII.....161
Глава XIX.....170
Глава XX.....175
Глава XXI.....182
Глава XXII.....190
Глава XXIII.....201
Глава XXIV.....210
Глава XXV.....216
Глава XXVI.....224
Глава XXVII.....238
Глава XXVIII.....245
Глава XXIX.....257
Глава XXX.....265
Глава XXXI.....276
Глава XXXII.....287
Глава XXXIII.....298
Глава XXXIV.....306
Глава XXXV.....320
Глава XXXVI.....330
Глава XXXVII.....337
Глава XXXVIII.....346
Глава XXXIV.....355

Sir Walter Scott

За „Роб Рой“ и неговия автор

Огняна Иванова

Уолтър Скот е роден 15 август 1771 г. в Шотландия, в семейството на единг-бургски адвокат. Поради крехко здраве той прекарва голяма част от детството си във фермата на своя дядо, където се заражда интересът му към местните народни предания и легенди. Тази любов към фолклора го съпътства през целия му живот.

Макар че завършва право и започва адвокатска практика, бъдещият писател посвещава много от времето си на събирането и издаването на няколко тома древни балади, и още на млади години е търсен и ценен авторитет при тълкуването на стари документи и ръкописи, тъй като специално е изучавал културата на Шотландия и родословието на отделни кланове. Същевременно Уолтър Скот се занимава и с чисто литературна дейност и чете в превод и оригинал значителни поетични произведения на френски, италиански и немски писатели, което го подтиква към лично творчество и развива поетичния му усет. Едва по-късно, след като е вече утвърден и признат поет, през 1814 г. Уолтър Скот издава „Уейвърли“ – първият от поредица исторически романи. Едно от приемливите обяснения на факта, че писателят дълго пази в тайна от заинтригуваните читатели и критици своето авторство на тези нашумели вече произведения, е че Скот не е възприемал себе си като автор на проза, а само като поет. Парадоксално явление, като се има предвид, че неговите романи в едни или друг смисъл са повлияли на писатели като Пушкин, Достоевски, Ф. Купър, Балзак, Юго, Мериме, Дикенс. Силата на това въздействие се крие в различния тип литература, която предлага Уолтър Скот: нов вид исторически роман, построен върху задълбочени проучвания и достоверно пресъздаващ отминалата епоха. И още нещо – според един педантичен изследовател на творчеството му, в романите на Скот има обрисувани 2836 действащи лица, включително 37 коня и 33 кучета; според друг, подобна галерия на образи няма дори у Шекспир и Дикенс.

Цял век дели рождените дати на действително съществуващия Роб Рой – Робърт Макгрегър Камбъл (1671–1734) и на писателя, но от смъртта на легендарния герой до раждането на писателя са изминали само тридесет и седем години. В предговора към първото издание на своя роман Уолтър Скот пише, че като дете е срещал хора, които лично са познавали Роб Рой, и е слушал техните разкази. Именно това време на очарование от шотландския пейзаж, наблюденията върху

националния характер и запознаването с историческите събития през романтичната призма на преданията е сложило най-ярък отпечатък върху Уолтър Скот, а оттам – и върху най-добрите му произведения.

До 1707 г. родината на писателя запазва своя парламент и самостоятелността си, но след множество войни тя е напълно завладяна и влиза в състава на английската държава. Най-старото местно население е племето пикти, както и по-късно преселилото се от Ирландия племе скота, което дава името на страната (Шотландия – „Земя на скоти“), утвърдило се от XI в. насам. Разположена в северната част на острова, който попада под нашествията на келтски племена (наричани също брити или гали), на римляни, на германски племена, викинги и нормани, Шотландия като по-недостъпна част от този остров остава сравнително изолирана и се превръща в двуезична област: в планинския край (Горна Шотландия, обитавана от потомци на асимилираното от келтите местно население) се говори на гелски – келтски език, какъвто говорят и в Ирландия, а в равнините (Долна Шотландия, населена с потомци на скоти и на германското племе англи) – на възникналия от северноанглийския нортъмбрийски диалект шотландски език – език, на който е писал великият поет Робърт Бърнс.

Романът „Роб Рой“ е публикуван през 1818 г. В споменатото първо издание авторът подробно се спира на проучените от него легенди за произхода на Роб Рой. Според тях Макгрегърови вероятно водят началото си от древен келтски род; негов представител, на име Алпайн, е бил шотландски крал през 787 г. От останалите документи писателят стига до заключението, че през XVIII в. ролята на Роб Рой е била не по-малка, отколкото на Робин Худ през средните векове. Само на четиридесет мили от цивилизован Глазгоу, бунтарят Робърт Макгрегър с традиционното за клана си непокорство е търсел да възвърне правата и да защити честта на древния си род, векове наред преследван от властта. Още през 1563 г. кралица Мария Стюарт издава нареждане – за поредното неподчинение могъщият и свободолюбив клан да бъде преследван „с огън и меч“. Преминаващи през съдебни процеси и бесилки, макгрегъровци скъпо продават живота си. Тези жестоки гонения са истинската причина за бунтарството и неунищожимия дух на Червенокосия Роб, който вероятно би проявявал съвсем друг характер при мирни обстоятелства, защото Уолтър Скот казва в предговора, че според документи и разкази на очевидци Робърт Макгрегър бил „добросърдечен и благовъзпитан разбойник; страшен за богатите, но великодушен към бедните; със своеобразен морал; милосърден и хуманен“.

Присъствието на множество копия на документи в предговора отново показва, че Уолтър Скот се е стремил да постигне историческа достоверност, като същевременно разграничи литературния си вариант от действителността. В същата публикация е описано и преданието за последните часове на Роб Рой. Преди посещението на някогашен враг, Макгрегър моли близките си да му донесат плаща, меча и пистолетите, с думите: „Неприятелят никога не бива да вижда един Макгрегър

безпомощен и невъоръжен.“ После, преди да прозвучи докрай мелодията „Не ще се върнем вече“, която пожелал да му изсвирят на гайда, Роб Рой умира. Независимо дали отговаря на истината, или не, този вълнуващ разказ е съвсем в стила на литературния образ, описан от Уолтър Скот вече не с перото на фолклорист, а на писател.

Признат за един от най-големите британски новелисти, през 1820 г. У. Скот получава благородническа титла. Собственик на издателска къща, с амбициите на просветител, представил на съвременниците си книги на Драйдън, Дефо и Суифт, документи, биографии, фолклор и литературни анализи; създал в обществото вкус към историческия факт с романите си „Айвънхоу“, „Кенилуърт“, „Куентин Дъруърд“, „Единбургската тъмница“ и много други, през 1825 г. видният писател фалира и е принуден да работи усилено до самата си смърт, за да изплати дълговете си.

Уолтър Скот умира на 21 септември 1832 г.

Защо? Защото според правилото старо
добра за тях е тази проста цел:
човек каквото може притежава,
а силният – каквото си е взел.[1]

Уърдсуърт, „Гробът на Роб Рой“

[1] Стиховете в книгата преведе Огняна Иванова.

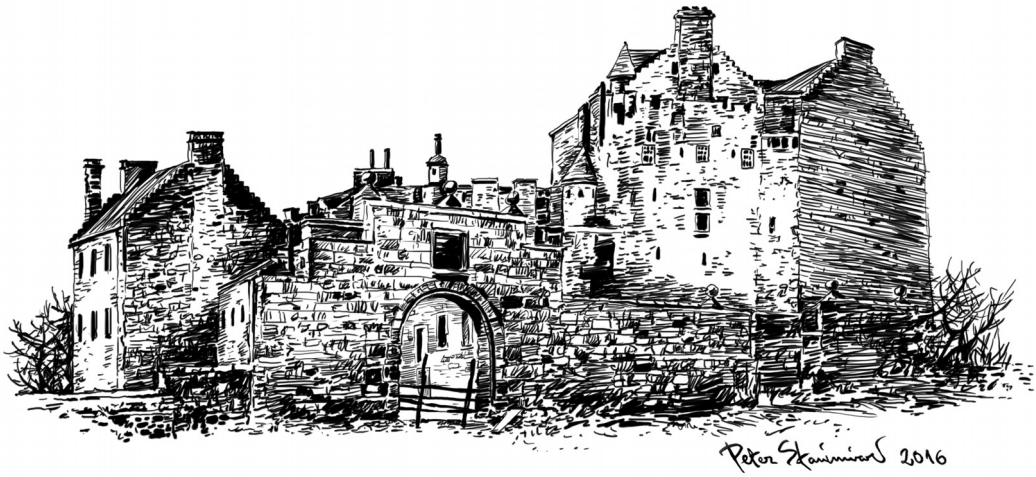

Глава I

В какво е моят грях, та от такава мъка да бъда сполетян? Лишен от син единствен, други нямам... Проклет да бъде този, който така успял е да те промени!
На път ли искаш да потеглиш? По-охотно аз бих изпратил коня си на път!

А. Л. Тома[1]

Вие поискахте от мене, драги приятелю, да посветя част от свободното време, с което провидението благослови залеза на живота ми, на едно описание на опасностите и трудностите, които прекарах през младините си. Споменът на тези приключения, както благоволихте да ги наречете, наистина остави у мене едно смесено чувство на удоволствие и болка, както и немалка благодарност и страхопочитание към всевишния, който реди човешките съдбини и който още през ранните ми години ме изведе през много рисковани и трудни начинания, така щото, като си спомням за тях и ги сравнявам с настоящето, ми се струва още по-приятно спокойствието, с което е благословил дългия ми живот. Нито пък мога да се съм-

[1] Антоан-Леонард Тома (1732–1785) – френски писател от XVIII в., близък до просветителите. – Б.р.

нявам – както и вие често твърдите, – че приключенията ми сред един народ с извънредно примитивно управление и обноски представляват известен интерес за онези, които обичат да слушат разказите на един старец за минали времена.

Обаче все пак вие не трябва да забравяте, че един разказ, разправен от един приятел на друг, губи половината от обаянието си, когато бъде написан черно на бяло; и че ако сте изслушвали с интерес разказите, разправяни лично от човека, преживял тези приключения, те ще се видят по-недостойни за вниманието ви, ако ги четете, уединен в кабинета си. По-младата ви възраст и по-доброто ви здраве ви обещават по-дълъг живот, отколкото съдбата, както изглежда, е отредила на вашия приятел. Ето защо захвърлете тези страници в някое чекмедже на писалището си, докато едно събитие, което може да стане всеки момент и което непременно ще стане през следващите няколко – най-много една-две – години ни лиши от възможността да се виждаме. Когато се разделим в този свят, за да се срещнем отново, надявам се, в един по-добър свят, аз много добре съзнавам, че вие ще тачите паметта на починалия си приятел повече, отколкото той заслужава, и във всяка подробност, която сега записвам, ще намирате материал за тъжни, но не и неприятни размисли. Някои завещават на доверените си приятели лика си, външния си образ, а аз връчвам в ръцете ви верен препис на моите мисли и чувства, на моите качества и недостатъци с пълната надежда, че грешките и своеволната необузданост на моята младост ще намерят същото благосклонно разбиране и прошка, каквито тъй често са намирали недостатъците на зрялата ми възраст.

Едно от многото предимства човек да посвети мемоарите си, ако смея да дам такова гръмко име на тези страници, на един скъп и близък приятел е това, че бих могъл да съкратя някои подробности, съвсем излишни в случая, но с които щеше да се наложи да задържа непознатия ми читател, преди да стигна до по-интересните страници в разказа си. Трябва ли да ви отегчавам заради това, че сте мой приятел и че имам пред себе си мастило, хартия и време? Същевременно не смея да обещая да не използвам случая, който така съблазнително ми се представя, да говоря за себе си и за делата си, макар и да се касае за неща, еднакво известни на двама ни. Склонността да се увличаме в подробности, когато ние самите сме героите на събитията, за които разказваме, често ни кара да пренебрегнем грижите, които би трябвало да отдаваме на времето и търпението на читателя. Най-добрите и най-мъдрите не са устоявали на това изкушение. Нека ви припомня само забележителния случай с това рядко и оригинално издание на мемоарите на Сюли[1], което вие със суетната любов на истински библиофил упорито твърдите, че предпочитате пред изданието, сведено до полезната и обикновена форма на мемоари, но което представлява за мене интерес единствено понеже илюстрира доколко един толкова велик човек

[1] Херцог Сюли (1560–1641) – известен френски държавник, пръв министър на крал Хенри IV. Оставил е мемоари, които не са лишени от исторически интерес, макар и да не са съвсем достоверни – Б.р.

като автора им се е поддал на тази слабост – желанието да се самоизтъква. Ако си спомням добре, този достопочтен велможа и велик държавник беше избрал четирима благородници измежду приближените си, за да опишат събитията на живота му под заглавието – „Хроника за мъдрите кралски дела – държавнически, домашни, политически и военни – на Хенри IV“ – и т.н. След като събрали материали за произведението си, тези мъдри хроникьори превърнали мемоарите, съдържащи всички забележителни събития в живота на господаря им, в разказ in propria persona[1]. И така, вместо да предаде собствения си разказ в трето лице като Юлий Цезар или в първо лице като онези, които било в салона, било в кабинета си правят себе си герои на собствения си разказ, Сюли се е наслаждавал на изтънченото и странно удоволствие да слуша събитията на живота си, разказани от секретарите му, съчетавайки по този начин в собствената си личност слушателя, героя и вероятно и автора на цялата книга. Трябва да е било забележителна гледка да види човек бившия министър, изправен като бастун, с бродирана мантия и кълрава колосана яка, как слуша, седнал тържествено под балдахин, разказа на своите хроникьори, които, застанали пред него, прави и гологлави, важно му съобщават: „Така рече херцогът, такова заключение направи херцогът, такова беше мнението на ваше превъзходителство по този важен въпрос, такива бяха тайните съвети, които вие дадохте на краля в това критично положение“ – все неща, които трябва да са били много по-добре известни на слушателя, отколкото на разказвачите и по-голямата част от които те са можели да научат само от него.

Аз не се намирам в такова смешно положение като великия Сюли, но все пак би било странно Франк Озбълдистън да прави официален доклад на Уил Трешъм за своето раждане, възпитание и положение в обществото. И затова ще се боря против изкушението да вляза в ролята на г. П. П., чиновник по гражданското състояние в нашата енория, и ще се постарая да не ви съобщавам нищо, което ви е вече известно. Все пак трябва да ви припомня някои неща, защото, макар и някога да са ви били добре известни, вие може да сте ги забравили с течение на времето, а именно те определиха съдбата ми.

Сигурно си спомняте добре баща ми, тъй като той беше съдружник с вашия баща и вие го познавахте още от детинство. Едва ли сте го виждали в най-добрата му възраст, преди старческите недъзи да сломят пламенния му дух и предприемчивостта му в търговските сделки. Той наистина щеше да бъде много по-беден, но вероятно не по-малко щастлив, ако беше посветил на науката тази неизчерпаема енергия и остра наблюдателност, които вложи в търговските си сделки. Но в рисковете на търговията за авантюристичния дух има нещо завладяващо, независимо от надеждата за печалба. Този, който се впуска в това невярно море, трябва да притежава сръчността на кормчия и смелостта на мореплавател; и все пак може да претърпи корабокрушение и да пропадне, ако ветровете на щастието не са бла-

[1] Т.е. предназначен за самия него (лат.). – Б.пр.

гоприятни за него. Тази смесица от постоянна бдителност и неизбежен риск, постоянната и страшна несигурност дали благоразумието ще надвие случайността или тя ще осуети благоразумните планове заангажирва напълно както умствените способности, така и чувствата; така търговията има обаянието на комара, без да бъде морално осъдителна като него.

В началото на XVIII в., когато бях младеж на около двадесет години – един господ знае какъв младеж съм бил!, – баща ми внезапно ме повика от Бордо по важна работа. Никога няма да забравя първата ни среща. Спомняте си как беше свикнал той да дава нареждания на околните си – кратко, отсечено и малко строго. Сякаш и сега го виждам – здравата му и изправена фигура, бързата и решителна походка, очите, които хвърляха остри и проницателни погледи, чертите на лицето, което грижите бяха вече покрили с бръчки. Сякаш и сега го чувам да говори – а той не беше многословен и в гласа му понякога прозвучаваше една съвсем непреднамерена рязкост.

Когато слязох от коня си, побързах да се явя при баща си. Той крачеше из стаята толкова дълбоко замислен и съсредоточен, че дори пристигането на единствения му син, когото не бе виждал от четири години, не можа да го изтръгне от мислите му. Хвърлих се в прегръдките му. Той беше добър, ако и не любвеобилен баща и в тъмните му очи за миг блесна сълза.

– Дюбур ми писа, че е доволен от тебе, Франк.

– Щастлив съм, сър...

– Аз пък имам по-малко основание да бъда щастлив – добави той, като седна на писалището си.

– Съжалявам, сър.

– В повечето случаи, „щастлив съм“ и „съжалявам“ са думи почти без значение. Ето последното ти писмо.

Той го извади от куп други писма, завързани с червен ширит, класирани и надписани по много особен начин. Ето там на масата бе нещастното ми послание, писано по най-животрептущия за мене въпрос в момента, в стил, който смятах, че ако не успее да го убеди, то поне ще възбуди у него съчувствие. Повтарям, ето там беше писмото ми, забутано между всевъзможни търговски писма, с които баща ми се занимаваше всеки ден. Не мога да не се усмихна мислено, когато си спомня с какво накърнено самолюбие и чувство на обида гледах своя протест, който, вярвайте ми, бях съчинил с немалко мъка – гледах как сега той го измъква измежду разните кредитни писма н всякаква друга безинтересна, както тогава я смятах, търговска кореспонденция. Нима едно толкова важно писмо (не посмях дори на себе си да кажа – едно толкова добре написано писмо) не заслужава да бъде отделено от другите и да му бъде оказано по-голямо внимание, отколкото на обикновената работа в една търговска къща?

Но баща ми не забеляза недоволството ми; а дори и да беше го забелязал, не би му обърнал внимание. Той продължи с писмото ми в ръка:

– Ето, Франк, писмото ти от двадесет и първи миналия месец, с което ми съобщаваш (той започна да чете от писмото ми), че в една толкова важна работа, каквато е изборът на път в живота и на професия, ти вярващ, че аз, като добър баща, ще ти дам поне право да възразиш на моето решение; че ти имаш непреодолими възражения – да, употребил си думата „непреодолими“ (и впрочем защо не пишеш по-четливо някои букви?), – непреодолими възражения срещу плановете, които ти предложих. Има още много в същия смисъл, което изпълва цели четири страници. Ако беше се изразявал малко по-сбито и ясно, всичко можеше да се събере в четири реда. Защото в края на краищата, Франк, всичките ти думи се свеждат до това, че ти не желаеш да постъпиш, както ти казвам.

– Не че не желая, сър, в настоящия случай просто не мога.

– За мен думите имат много малка стойност, младежо – каза баща ми, чиято непоколебимост винаги бе придружена с пълно спокойствие и самообладание. – „Не мога“ е може би по-учтив израз от „не желая“, ала двата израза са равнозначни, когато не се касае до морална невъзможност. Но аз не обичам да действам прибързано. Ще поговорим по въпроса след вечеря. Оуън!

Оуън се яви. Той нямаше още сребърните къдри, които вие уважавахте, тъй като по онова време беше малко над петдесет години, но носеше същия или почти същия светлокафяв костюм, същите светлосиви чорапи, същата яка със сребърни токички, същите батистени плисирани маншети, които му стигаха до пръстите, когато беше в гостната стая, но които грижливо подгъваше под ръкавите си, когато беше в кантората, за да не ги изцапа при всекидневния си досег с мастилото. С една дума, това бяха същите сериозни, тържествени, но добродушни черти на лицето му, които отличаваха старши чиновника на голямата фирма „Озбълдистън и Трешъм“ до самата му смърт.

– Оуън – каза баща ми, когато този добросърдечен човек ми стисна най-приятелски ръката, – ще останете днес на вечеря у дома, за да чуете новините, които Франк ни е донесъл от нашите приятели в Бордо.

Оуън се поклони вдървено в знак на почтителна благодарност. В онези дни, когато разстоянието между висшестоящи и нисшестоящи се спазваше по начин, непознат в наше време, подобна покана представляваше благоволение, което имаше известно значение.

Дълго ще си спомням за тази вечеря. Изпълнен с дълбока тревога, смесена с неудоволствие, аз не бях в състояние да взема в разговора такова участие, каквото, изглежда, баща ми очакваше от мен; и доста често давах неудовлетворителни отговори на въпросите, с които той ме обсипваше. Оуън, раздвоен между уважението, което хранеше към баща ми, и обичта към младежа, когото беше друсал на коленете си като дете, се мъчеше при всяка моя грешка като страхлив, но предан съюзник при неприятелско нашествие да обясни моите безсмислици и да прикрие отстъплението ми. Неговите маневри обаче само увеличиха раздразнението на баща ми и вместо да ми помогне, той само си навлече гнева му. Докато бях в

търговската къща на Дюбур, аз не бях живял съвсем като търговския служащ, за когото е казано:

Глава, която ще си навлече беди:
наместо сметки, стихове реди!

но да си кажа правото, не бях посещавал кантората повече, отколкото намирах за абсолютно необходимо, за да мога да си осигуря похвално писмо от този френски търговец, отдавнашен кореспондент на нашата фирма, комуто баща ми бе поръчал да ме посвети в тайните на търговията. Всъщност главното ми внимание бе посветено на литературата и спорта. Баща ми не беше съвсем против този вид занимания, които развиват ума и тялото. Той беше достатъчно разумен, за да разбере, че те развиват ценни качества у всеки човек и обогатяват и облагородяват характера, към което той се надяваше, че се стремя. Но неговата главна амбиция бе не само да наследя състоянието му, а и да продължа изпълнението на намеренията и плановете, с които той смяташе, че ще може да умножи и увековечи богатото наследство, което щеше да ми остави.

Когато настояваше да се отдам на търговия, той изтъкваше на първо място, че много обича професията си, но той имал и други съображения, които ми станаха известни много по-късно. Импулсивен, ловък и смел в своите планове, всяко успешно ново начинание веднага го подтикваше към нови сделки, като същевременно му даваше средствата да ги извърши. Изглежда, че му беше необходимо, както на славолюбивите завоеватели, да върви от успех към успех, без да се спре да си осигури придобивките и – още по-малко – да вкуси от плодовете им. Свикнал да вижда цялото си състояние поставено на блюдото на колебаещите се везни на случая, той умееше да намира начини да ги наклони в своя полза; вълнуващите рискове, на които залагаше цялото си богатство, сякаш укрепваха здравето и духа му и увеличаваха енергията му. Той приличаше на моряк, свикнал да не се плаши от вълните и врага, чиято увереност расте в навечерието на буря или битка. Той не забравяше обаче, че възрастта или неочаквана болест могат да отслабят способностите му и затова желаеше овреме да си осигури в мое лице помощник, който да поеме кормилото, когато ръката му се умори, и да продължи пътя на кораба, следвайки неговите съвети и указания. Бащината обич, както и желанието за преуспяването на собствените му планове го довеждаха до същото заключение. Баща ми, макар че богатството му бе вложено във фирмата, бе само командист[1], както се казва на търговски език. А Оуън, извънредно честен и много вещ във воденето на сметките, беше незаменим като главен счетоводител, но той нямаше нито познанията, нито способностите, необходими за ръководството на фирмата. Ако баща

[1] Член на търговско дружество, който влага капитал в предприятието, без да участва в управлението му. – Б.пр.

ми внезапно напуснеше този свят, какво щеше да стане с безбройните му планове, ако син му не е вече станал търговски Херкулес, годен да издържи тежестта, легнала на плещите му след падането на Атлас? И какво щеше да стане със сина му, ако той, непосветен в този вид работа, се озове изведнъж в лабиринта на търговските сделки, без да притежава нишката, която може да го изведе от него? По всички тези съображения, открито признати и премълчани, баща ми беше решил, че аз трябва да прегърна неговата професия; а когато вземеше решение, нямаше по-твърд човек от него. Но все пак той трябваше да чуе и моето мнение, а аз бях взел тъкмо обратното решение и бях готов да го поддържам с упоритост, подобна на неговата.

Известно извинение за упорития ми отказ да изпълня желанието на баща си може да се намери, надявам се, в обстоятелството, че не разбирах съображенията му и не си давах сметка колко дълбоко го засягаше този въпрос. Аз си въобразявах, че сигурно един ден ще получа голямо наследство, а дотогава ще имам щедра издръжка; и дори през ум не ми минаваше, че за да си осигуря тези блага, може да е необходимо да се трудя и да приема известни ограничения, които не са по вкуса и темперамента ми. В предложението на баща си да се заловя с търговия съзирах само желание и аз да прибавя нещо към огромното богатство, което той бе натрупал. Въобразявайки си, че сам най-добре мога да реша кой път води към щастието ми, аз не виждах защо трябва да увеличавам едно състояние, което смятах за достатъчно и предостатъчно да удовлетвори всичките ми нужди, да ми създаде всички удобства и изтънчени удоволствия.

И затова, ще повторя пак, аз не прекарах времето си в Бордо така, както баща ми предполагаше. Предпочитах всякакви други занимания пред тези, за които той ме бе пратил там; и ако не ме беше малко страх, въобще бих пренебрегнал целта на пребиваването си в Бордо. Дюбур, доверен кореспондент на нашата търговска къща, от която той извличаше доста печалби, беше твърде хитър, за да докладва на шефа на фирмата относно единствения му син по начин, който би предизвикал недоволството както на бащата, така и на сина. Освен това той може да е имал, както след малко ще чуете, и съображения от личен интерес, като ме е оставял да пренебрегвам целта, за която бях поверен на неговите грижи. Животът, който водех, оставаше в границите на приличието и доброто държане и в това отношение той не можеше да съобщи нищо лошо дори и да би искал; но вероятно хитрият французин би бил също така снизходителен, ако си позволявах по-лоши неща, отколкото да проявявам леност и отвращение към търговията. При това положение, понеже отделях доста прилична част от времето си за търговските занимания, които той ми беше препоръчал, нему никак не се зловидеше, че посвещавам останалото си време на други, по-хуманитарни интереси, нито пък виждаше нещо лошо в това, че предпочитам Корней и Боало пред Посълтуейт (ако по това време неговият том беше публикуван и мосьо Дюбур можеше да произнесе името му) или Савари, или някой друг автор на съчинения по икономически въпроси. Той бе заимствал

отнякъде един удобен израз, с който завършваше всичките си писма до своя кореспондент: „Всеки баща би желал да има такъв син."

Баща ми не се дразнеше, когато някоя фраза се повтаряше много често, стига тя да е ясна и изразителна. Самият Адисън[1] не би могъл да намери изрази, които да му харесват повече от следния: „Получихме почитаемото Ви писмо и прилагаме менителниците, надлежно акцентирани, както е посочено по-долу."

Тъй като господин Озбълдистън знаеше много добре за каква професия ме готви, честото повтаряне на любимата фраза на Дюбур го караше да мисли, че аз съм именно такъв, какъвто той желаеше да бъда; докато един прекрасен ден той получи красноречивото ми писмо, с което надълго и широко се извинявах, че трябва да се откажа от предложеното ми във фирмата място и от бюрото и от стола в тъмната кантора в Крейн Али, по-висок от столовете на Оуън и на другите чиновници и по-нисък само от трикракия стол на баща ми. От този момент всичко тръгна наопаки. Писмата на Дюбур му се струваха толкова подозрителни, колкото ако бе престанал да плаща полиците си. Аз бях повикан да се върна веднага в къщи и бях приет по начина, който вече ви описах.

[1] Джоузеф Адисън (1672–1719) – известен английски есеист. – Б.пр.